

Turvallinen lapsuus

*Opas maahanmuuttajavanhemmille lasten
tunne- ja turvataidoista*

Hyvät vanhemmat,

Turvallinen lapsuus on tärkeää lapsen kehitykselle. Vanhemmat voivat tukea lapsuutta monella eri tavalla. Tässä oppaassa kerromme, kuinka voitte suojella ja tukea lasta tunne- ja turvataitojen avulla.

Tunne- ja turvataidot ovat taitoja pitää huolta itsestä ja omasta turvallisuudesta. Näillä taidoilla lapsi voi suojata itseään kiusaamiselta, väkivallalta ja ahdistelulta. Tunne- ja turvataidot vahvistavat myös lapsen itsetuntoa.

Oppaasta löytyy tehtäviä, joita voitte tehdä yhdessä lapsen kanssa.

Sisällys

Turvallinen lapsuus	3
Lasten oikeudet.....	3
Vanhemmuus	4
Lastensuojelulaki.....	5
Lastensuojelu	5
Lapsen itsetunto.....	6
Jos turvallisuus horjuu	7
Väkivallan merkkejä	9
Kiusaaminen.....	10
Ympärileikkaus	11
Mistä haen apua?.....	12
Tunne- ja turvataidot	13
Tehtäviä.....	15
Luettavaa vanhemmille	19

Turvallinen lapsuus

Lasten oikeudet

Jokaisella lapsella eli alle 18-vuotiaalla on omat oikeudet.

Lapsella on oikeus omaan elämään ja omaan mielipiteeseen.

Kaikki lapset ovat tasa-arvoisia.

Jokainen lapsi saa uskoa ja ajatella vapaasti.

Lasta ei saa syrjiä ihonvärin, sukupuolen, kielen, uskonnon, vamman tai kansallisuuden takia.

Lasten etu ja oikeudet ovat aina etusijalla.

Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta ja seksuaaliselta kaltoinkohtelulta.

Lapsi ei saa tehdä työtä, josta on hänelle haittaa.

Vanhempien tulee aina suojella lasta.

Vanhemmilla on vastuu lapsen kasvatuksesta.

Vanhemmuus

Lapsi tarvitsee lämpöä ja
rakkautta

Lapsi tuntee turvallisuutta,
kun vanhempi huomioi
lapsen tarpeet

Vanhemman tulisi antaa lapselle
turvallinen lapsuus

Turvallinen lapsuus tukee
lapsen kasvua ja kehitystä

Vanhemman tulisi huolehtia
myös omasta jaksamisesta

Vanhempien hyvä parisuhde
on lapsen turva

Lastensuojelulaki

Suomessa on voimassa lastensuojelulaki, jonka tarkoituksena on suojella lasta.

Lain mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista.

Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi.

Lastensuojelu

Lastensuojelu on Suomessa viranomaisten toimintaa, jonka tehtävä on tukea ja auttaa vanhempia huolehtimaan lapsistaan.

Lastensuojelun tarkoituksena on ehkäistä lapsen turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvien ongelmien syntymistä.

Joskus lastensuojeluviranomaiset voivat joutua tekemään asioita, joista vanhemmat ja lapset ovat eri mieltä.

Lastensuojelun keinoja ovat esimerkiksi erilaiset tukitoimet, esimerkiksi perhetyöntekijöiden tuki, lapsen sijoittaminen toiseen perheeseen tai lastensuojeluyksikköön ja lapsen huostaanotto.

Lastensuojelun toiminnalle on aina oltava vahvat syyt.

Lapsen itsetunto

Lapsen itsetunto on tärkeä osa lapsen kehitystä.

Lapsi, jolla on hyvä itsetunto, uskaltaa olla oma itsensä ja hän luottaa ympäristöönsä ja tulevaisuuteensa.

Vanhemmat voivat tukea lapsen itsetuntoa eri tavoilla.

Näin tuet lapsesi itsetuntoa

- Usko lapseesi
- Ole läsnäoleva aikuinen
- Tue lastasi
- Iloitse lapsesi kanssa
- Ole esimerkkinä lapsellesi
- Rohkaise lastasi

Jos turvallisuus horjuu

Lapseen kohdistunut väkivalta ja laiminlyönti ovat väärin ja rikollista.

Väkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista.

Laiminlyönti tarkoittaa lapsen huonoa kohtelua ja hoitoa.

Myös parisuhde- ja perheväkivalta on kiellettyä.

Kaikki väkivalta ja sen näkeminen on haitallista lapselle.

Jokaista lasta tulee suojella kaikenlaiselta väkivallalta.

Fyysinen väkivalta:

- Potkiminen ja lyöminen
- Kuristaminen
- Hiuksista repiminen
- Huumeiden, alkoholin tai väärin lääkkeiden antaminen
- Huoneeseen lukitseminen
- Nurkassa seisottaminen

Kuvat: Papunetin kuvapankki,

www.papunet.net, Screla

Psyykkinen väkivalta:

- Uhkailu
- Vähättely
- Nöyryyttäminen
- Pelottelu
- Huutaminen
- Haukkuminen

Seksuaalinen kaltoinkohtelu:

- Seksin harrastaminen tai sen yrittäminen alle 16-vuotiaan kanssa
- Seksin harrastaminen alle 18-vuotiaan kanssa, joka kuuluu perheeseen tai samaan talouteen
- Seksiin painostaminen
- Koskettelu esimerkiksi sukupuolielinten alueelle
- Lapsen pakottaminen katsomaan seksuaalista toimintaa tai kuvia
- Lapsen pakottaminen lukemaan seksuaalista materiaalista
- Seksuaalinen tirkistely tai itsensäpaljastaminen
- Raiskaus

Kuvat: Papunetin kuvapankki,

www.papunet.net, Screla

Väkivallan merkkejä

- Mustelmat ja haavat
- Palovammat
- Polttamisjäljet
- Pelko ja ahdistus
- Masennus ja itkuisuus
- Päihteidenkäyttö
- Aggressiivisuus
- Kosketuksen välttely
- Yliseksuaalinen käyttäytyminen

Kiusaaminen

Kiusaaminen tarkoittaa jatkuvaa tahallista toisen ihmisen satuttamista.

Kiusaaminen voi olla fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista.

Lapsen itsetunto voi huonontua kiusaamisen takia.

Vanhemman täytyy puuttua, jos lasta kiusataan. Ota yhteyttä päiväkotiin tai kouluun.

Vanhemman tulee tukea ja lohduttaa kiusattua lasta.

Kiusaamisen merkit

- Vammat
- Kadonneet tai rikkiäiset tavarat
- Huono itsetunto
- Kaverit katoavat
- Lapsen käytös muuttuu
- Univaikkeudet
- Lapsi ei halua mennä kouluun
- Lapsen itsetuhoinen käytös
- Lasta ei kiinnosta tehdä asioita
- Lapsi menettää ruokahalun

Ympärileikkaus = sukupuolielinten silpominen

Tyttöjen ympärileikkaus

Suomessa tyttöjen ympärileikkausta ei saa tehdä.

Suomessa tyttöjen ympärileikkaus on väkivaltarikos.

Myös ulkomailla tehty ympärileikkaus on kiellettyä.

Ympärileikkauksen suunnittelu on myös rikollista toimintaa.

Poikien ympärileikkaus

Pojat saa ympärileikata, jos on lääketieteellinen, uskonnollinen tai kulttuurinen syy. Vielä poikien muu kuin lääketieteellinen ympärileikkaus ei ole rikos Suomessa.

Yleisin syy poikien ympärileikkaukselle Suomessa on lääketieteellinen.

Poikien ympärileikkauksen tekee aina lääkäri.

Ympärileikkaukseen tarvitaan molempien huoltajien suostumus.

Mistä haen apua?

Neuvola

Päiväkoti

Koulu ja kouluterveydenhuolto

Terveyskeskus

Sosiaalityöntekijä

Ensi- ja turvakodit

Tunne- ja turvataidot

Jokaisella lapsella tulee olla turvallinen aikuinen.

Lapsi tarvitsee tukea aikuiselta.

Opeta lapsellesi, kuinka hän voi puolustaa itseään.

Kaikki lapset ovat alttiita joutumaan uhkaaviin tilanteisiin.

Osoita välittämistä, kiinnostusta ja huolenpitoa lapsellesi.

Keskustele lapsesi kanssa erilaisista tunteista.

Kannusta lasta kertomaan huolista ja peloista aikuiselle.

Auta lastasi löytämään ystäviä ja ole tukena, jos lastasi kiusataan.

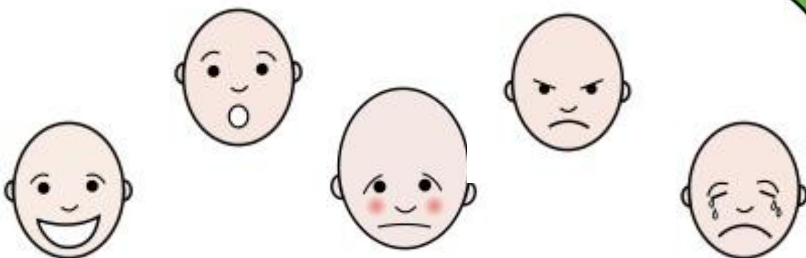
Opeta lapsellesi, miten hänen tulisi toimia uhkaavassa tilanteessa.

(Turvaohje viereisellä sivulla)

Lapselle tulee opettaa, että tunteita **saa** ilmaista.

Lapsen tunteet ovat yhtä oikeita kuin aikuistenkin.

Vanhemman tulee auttaa lasta selviämään vaikeista tunteista, kuten vihasta tai pelosta.

Turvaohjeet

Sano EI

Lähde pois

**Kerro turvalliselle
aikuiselle!**

(Sovellettu Lajunen ym. 2015)

Kuvat: Papunetin kuvapankki, www.papunet.net, Elina Vanninen

Tehtävä: Voima-aurinko

Piirtäkää lapsen kanssa paperille aurinko.

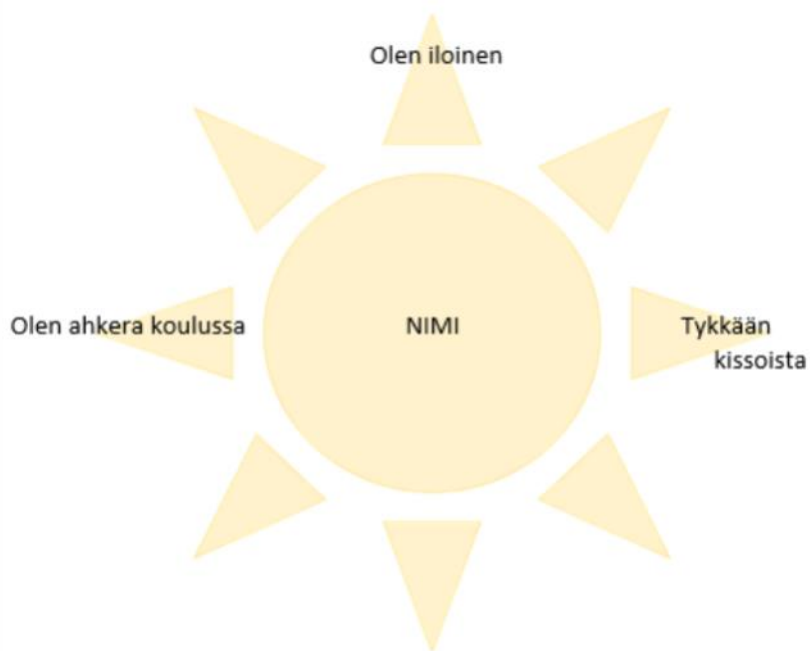
Kirjoittakaa auringonsäteisiin kehuja ja positiivisia asioita lapsesta. Samalla voitte keskustella lapsen hyvistä ominaisuuksista.

Auringon voi laittaa esimerkiksi huoneen seinälle muistuttamaan hyvistä asioista.

Vanhemmat lapset voivat tehdä tehtävän myös kavereiden kanssa.

(Sovellettu Lajunen ym. 2015)

Esimerkki

Tehtävä: Selviytymisreppu

Miettikää lapsenne kanssa, miten lapsesi tulisi toimia

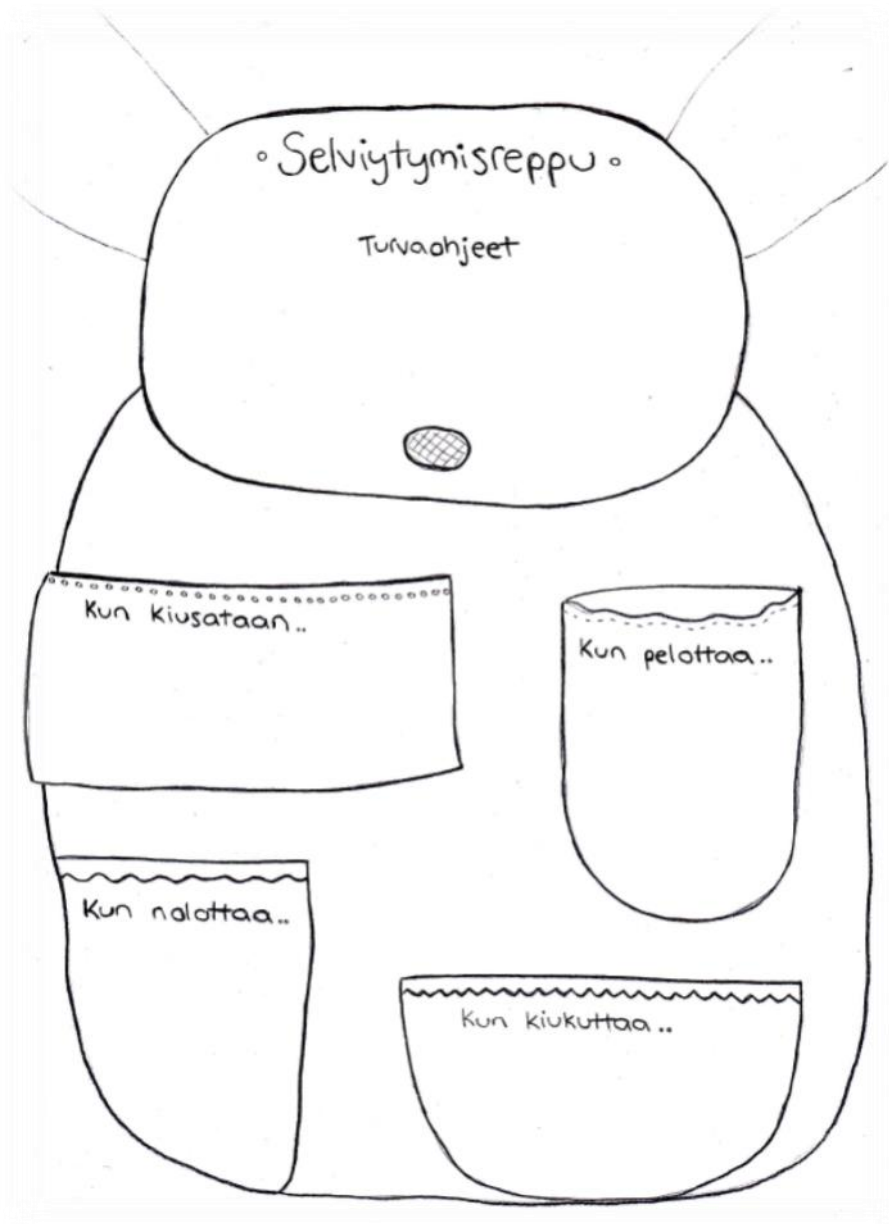
- Kun kiusataan
- Kun pelottaa
- Kun nolottaa
- Kun kiukuttaa

Käyttäkää apuna viereisen sivun selviytymisreppua.

Voitte halutessanne piirtää oman repun ja keksiä reppuun uusia taskuja.

Jos lapsi kohtaa vaikeita tilanteita, voitte ottaa tämän repun esille ja miettiä, miten olisi hyvä toimia.

(Sovellettu Lajunen ym. 2015)

Luettavaa vanhemmille

Kirjoja:

Tunne- ja turvataitoja lapsille: Kaija Lajunen, Mirja Ylenius-Lehtonen & Minna Andell

Onnikujan kaverukset ja suuri prööt: Maaret Kallio & Susanna Ruuhilahti

Portaita pitkin: Erja Korteniemi-Poikela & Raisa Cacciatore

Nettisivustoja:

Lastensuojelun käsikirja

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Mannerheimin lastensuojeluliitto

<http://www.mll.fi/>

"Lupaa minulle, että muistat, olet paljon
urhoollisempi kuin uskot, paljon vahvempi
kuin uskot ja paljon viisaampi kuin uskot."

A.A. Milne - Nalle Puh

Tekijät: Emmi Huovinen & Riikka Kallioniemi

Lähteet:

- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2012. Ohje potilaalle: lasten ja nuorten seksuaalikasvatus vanhemmuuden näkökulmasta. Duodecim.
- Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E., Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa.
- Huttunen, M. 2015. Tietoa potilaalle: lasten ja nuorten masennus ja mielialahäiriöt. Duodecim.
- Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/pieni-lapsi/kiintymyssuhde>
- Kumpulainen, K. 2013. Koulukiusaaminen. Lääkärin käsikirja. http://www.terveysportti.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=ykt00819&p_haku=kiusaaminen
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. <Http://www.finlex.fi>
- Laakkonen, K. 2010. ”Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä.” Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta nykypäivänä. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81440/gradu04193.pdf?sequence=1>
- Lajunen, K., Andell, M. & Ylenius-Lehtonen M. 2015. Tunne- ja turvataitoja lapsille. Tunne- ja turvataitokasvatuksen oppimateriaali.
- Laki ja seksuaaliterveys. Väestöliitto. http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/laki_ja_seksuaaliterveys/
- Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät sosiaali- ja terveydenhuollossa. 2015. Hoitosuositus. http://www.hotus.fi/system/files/SUOSITUS_Lasten_kaltoinkohtelu.pdf
- Lastensuojelun käsikirja. https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu#Lastensuojelun_tehavat
- Mäki, M., Taskinen, S. & Tamminen, T. 2013. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnistus ja hoito. Lääkärin käsikirja.
- Paavilainen, E. & Flinck, A. 2008. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen. Hoitotyön suositus. http://www.hotus.fi/system/files/Lasten_kaltoinkohtelun_tunnistaminen_SUM.PDF
- Stm:n ohje poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/documents/1271139/1367411/Ohje+poikien+ei+%C3%A4%C3%A4ketieteellisest%C3%A4+ymp%C3%A4rileikkauksesta.pdf/80fa20c0-1917-4dc0-912d-16cc5fb380eb>
- Söderholm, A. & Kivitie-Kallio, S. 2012. Lapsen kaltoinkohtelu.
- Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelma 2012–2016. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf
- Kuvat: Papunetin kuvapankki, www.papunet.net, Sergio Palao/CATADU